

„Národ sobě“ – emancipace české společnosti 1818-1918
Seminář: doc. PhDr. Magdaléna Pokorná, CSc.

Anotace: Záběr bude pokrývat chronologicky stoleté období, jehož mezníky jsou vznik Národního muzea (1818) na počátku a vznik samostatné Československé republiky na jeho konci (1918). Soustředíme se zejména na kulturní a spolkový život české veřejnosti, ale také na rozvoj v oblasti školství a vědy.

V případě zájmu (a časových možností) studentů budou součástí výuky také exkurze.

Seminář nabídne možnost dokončit již rozběhnuté závěrečné práce a mohou tu začít vznikat i práce nové.

Sylabus:

- Vymezení problematiky, seznámení s literaturou
- „Místo Musám posvěcené“ - Idea Národního muzea v české společnosti
- „Osvětou k svobodě“ - Matice česká i další pokusy o vydávání a distribuci české literatury
- „Je-li ctí vysokou, dobrou knihu napsat, jest rovněž ctí ne nízkou, získati dobré knize čtenáře“ (V. Hálek) - čtenářské společnosti, subskripce, politika nakladatelů, dominující osobnosti
- „Emancipace exkluzivity“ - Průmyslová jednota, Měšťanská beseda a další předbřeznové spolkové aktivity české společnosti
- „Škola mé štěstí“ – rozvoj jednotlivých typů školství s důrazem na prosazování výuky v národním jazyce (až do rozdělení univerzity);
- „Škola občanské odpovědnosti“ – působení Karla Havlíčka
- „Základem svobodného státu je svobodná obec“
- „Národ sobě“ – idea Národního divadla v české společnosti
- Národ ve veřejném prostoru- kavárny, hostince, výlety, oslavy, bály, ale také pohřby
- Národní slavnosti – demonstrace sebevědomí
- „Tužme se“ – vznik Sokola a jeho význam pro českou veřejnost
- „Svůj k svému“ – hospodářská emancipace české společnosti
- Národní obranné jednoty
- Pojmenovat svůj svět – vznik české odborné terminologie
- „V práci a vědění je naše spasení“ – idea české encyklopedie (Riegrův slovník naučný, Ottův slovník naučný)
- „Moravané nebo Češi?“- emancipace na Moravě
- „České vysoké školy bez české akademie jsou nemožny“ – vznik České akademie věd a umění
- Výstavní hnutí v devadesátých letech – Jubilejní, Národopisná a další. Vlna zakládání regionálních muzeí – aktivní zapojení studentů
- Manifest(y) českých spisovatelů (1917-1918)

Podmínky pro získání atestace

Podmínky pro získání atestací budou určeny ad hoc podle typu studia a budou se odvíjet od docházky, pravidelných konzultací a přípravy související závěrečné práce.

Doporučená literatura

(upozorňuji pouze na základní tituly, mnohé další budou doplněny ve výuce:

Černý František, Kapitoly z dějin českého divadla, Praha 2000

Červinka František, Český nacionalismus XIX. století, Praha 1965

České národní aktivity v pohraničních oblastech první Československé republiky,

Filozofická fakulta Univerzity Palackého, Slezský ústav Slezského zemského muzea, Nakladatelství Tilia, Šenov u Ostravy 2003

Čeští spisovatelé a vznik republiky. K 80. výročí ČSR (=Literární archiv 30), Praha 1998

Dějiny Univerzity Karlovy I-IV, věd. red. František Kavka – Josef Petráň, Praha 1995-1997

Divadlo v české kultuře 19. století. Studie a materiály (usp. Milena Freimanová), Praha 1985

Havlíček Karel, jakýkoli výbor z díla

Heller Servác, Jubileum velké doby. Obraz našeho rozmachu před 50 lety. Založení Národního divadla roku 1868, Praha 1918

Hlavačka Milan – **Kolář** František, Jubilejní výstava 1891. Praha 1991

Hlavačka Milan, Zlatý věk české samosprávy. Samospráva a její vliv na hospodářský, sociální a intelektuální rozvoj Čech 1862-1913, Praha 2006

Hojda, Zdeněk - **Pokorný,** Jiří, Pomníky a zapomínky, Praha : Paseka, 1996.

Hroch Miroslav, Die Vorkämpfer der nationalen Bewegung bei den kleinen Voelkern Europas. Eine vergleichende Analyse zur gesellschaftlichen Schichtung der patriotischen Gruppen (= AUC, Ph. et Hist. Monographia 24), Praha 196

Hroch Miroslav, K otázce sociální skladby českého čtenářského publika v době předbřeznové, Husitský Tábor 6-7, 1983-84, s. 227- 237

Hroch Miroslav, Na prahu národní existence. Touha a skutečnost, Praha 1999

Hroch Miroslav, Národy nejsou dílem náhody, Praha 2009

Jakubec Ivan, **Jindra** Zdeněk, Dějiny hospodářství českých zemí, Praha 2006

Jiránek Tomáš, Projevy hospodářského nacionalismu v obchodních a živnostenských komorách v českých zemích 1850-1918, Pardubice 2004

Klepl Josef (ed.), Sto let Jednoty k povzbuzení průmyslu v Čechách 1833-1933, Praha 1934

Myška Milan, Rytíři průmyslové revoluce. Šest studií k dějinám podnikatelů v českých zemích, Ostrava 1997

Brouček Stanislav, Mýtus českého národa aneb Národopisná výstava československá 1895. Praha 1996

Nolte Claire E., The Sokol in the Czech Lands to 1914. Training for the Nation, New York, 2002

Novotný Jan, Sokol v životě národa, Praha 1990

Pešek Jiří (vyd.), Pražské slavnosti a velké výstavy. Sborník příspěvků z konferencí Archivu hl. m. Prahy 1989, 1991 (=Documenta Pragensia XII), Praha 1995

Pokorný Jiří, Odkaz Josefa Hlávky, Praha 2006

Pokorný Jiří – **Rak** Jiří, Öffentliche Festtage bei den Tschechen, in: BRIX, Emil (ed.), Der Kampf um das Gedächtnis: Öffentliche Gedenktage in Mitteleuropa, Wien - Köln - Weimar: Böhlau Verlag, 1997, s. 171-187.

Řepa Milan, Moravané nebo Češi? Vývoj českého národního vědomí na Moravě v 19. století, Brno 2001

Řepa, Milan, Moravané, Němci, Rakušané: vlasti moravských Němců v 19. století, Praha 2014

Sklenář Karel, Obraz vlasti, Praha 2001

Svobodová Blanka, Slavnost svěcení spolkového praporu jako projev národně politické aktivity na přelomu 60. – 70. let 19. století v Praze, Documenta Pragensia 12, 1995, s. 203-214

Šafránek Jan: Školy české. Obraz jejich vývoje a osudů, I - II, Praha 1913 – 1918

Šima Karel, "Člověk nestojí za nic, nenadchne-li ho blízkost velkého muže." Personifikace významového prostoru národních oslav 60. a 70. let 19. století. *Theatrum historiae* 3, 2008, s. 201-233.

Šimůnková Alena, Měšťanská beseda ve střetu zájmů: politizace a nacionalizace pánského klubu, in: *Kuděj* 1-2, 2005

Štaif Jiří, Obezřetná elita. Česká společnost mezi tradicí a revolucí 1830-1851, Praha 2005

Thon Jan, Osvětou k svobodě, Praha 1948

Winters Stanley B., Sto let českého encyklopedismu 1860-1959: od F. L. Riegera a Jana Otty k T. G. Masarykovi a Bohumilu Němcovi, *Časopis Matice moravské* 121, 2002, č. 2, s. 339-398

Vondráček Karel, 1884-1934. 50 let Národní jednoty pošumavské, Praha 1934

Zahra Tara, Kidnapped souls. National indifference and the battle for children in the Bohemian Lands, 1900-1948. Ithaca et al. 2008